SVENSK NUMISMATISK TIDSKRIFT

MARS 2 · 2008

Silverskatten vid Joristorp – en sann sägen
Stockholmsvägar med penninganknytning
Auktionsreferat – Samling Bonde på Ericsberg

Pris 20 kr

SVENSK NUMISMATISK TIDSKRIFT

presenteras även på Svenska Numismatiska Föreningens och Kungl. Myntkabinettets hemsidor: www.numismatik.se respektive www.myntkabinettet.se.

Den tryckta tidskriften kommer ut första veckan i februari – maj, september – december. På hemsidorna kan sedan man ta del av SNT i lågupplöst pdf-format.

1/12 sida 47x50 mm: 250 kr	1/8 sida 72x50 mm: 350 kr	1/6 sida 47x105 mm: 400 kr	1/4 sida 72x105 mm: 600 kr	1/2 sida 151x105 mm: 1.200 kr	Helsida 151 x 214 mm: 2.000 kr 2:a och 3:e omslags- sidan: 2.500 kr 4:e omslagssidan: 5.000 kr

Annonser på årsbasis får 20% rabatt.

Kontakta Carin Hirsch Lundborg på föreningens kansli,
e-post: carin@numismatik.se

Annonsstopp senast den 1:a i månaden före utgivning.

Enskilda SNF-medlemmar erbjuds gratis annons med högst tre rader att köpa, sälja eller byta samlarobjekt.

Annonser som inte är förenliga med SNF:s, FIDEM:s och AINP:s etik avböjs.

Innehåll SNT 2 • 2008 Sid.

Artiklar och notiser

Silverskatten vid Joristorp – en sann sägen 28
Penser, Pålsson och jag 30
På medaljjakt i Vatikanen (4) 32
Euphrosyne och slaget vid Svensksund 1790 34
Medaljsamlingen i Stockholms stadshus 35
Stockholmsvägar med penninganknytning 36
Oscar II:s besök i Kongsberg 1890 37
Frågesport vid Svenska Numismatiska Föreningens julfest 11 december 2007. Forts. 37
Auktionsreferat – Samling Bonde på Ericsberg, del 1 38
Sven Svenssons samling av beläggningsstämplar (Charta Sigillata) 41
Stor auktionshelg 23-24 november 2007. Ericsberg 1, Myntets dag 42
Carl Cederströms ”flygpollett” – ännu en gång 43

Stående rubriker

Frågespalten. Troll från Lappland 30
Föreningar 30
Pressklipp. Väggskatt 33
Boktips 35
Tumba Bruksmuseum. Program 43
Nytt om böcker – recensioner 44

Omslag

Aktiebrev utgivet av Planfabriksaktiebolaget Pålson i Malmö den 1 juli 1918. Företaget hade grundats 1917 av Hjalmar Pålson. Aktiebrevet pryds av ett ensitsigt biplan som befinner sig högt uppe i luften. Åskådarna kan följa hur planet gör en störtdykning eller en looping. Läs mer i Ian Wiséhns artikel på sidorna 30-31 om hur Kungl. Myntkabinettet förvärvade det dekorativa aktiebrevet. Foto: Gabriel Hildebrand, KMK.

SVENSK NUMISMATISK TIDSKRIFT

ges ut av

SVENSKA NUMISMATISKA FÖRENINGEN

i samarbete med

KUNGL. MYNTKABINETTET

Föreningen:
Banérgatan 17 nb
115 22 Stockholm
Tel. 08-667 55 98
onsdag – torsdag
kl. 10.00 – 13.00
Fax 08-667 07 71
E-post: info@numismatik.se

Postgiro 15 00 07-3
Bankgiro 219-0502
Svenska Handelsbanken

Redaktionen:
Kungl. Myntkabinettet
Box 5428
114 84 Stockholm
Tel. 08-5195 5300
Fax 08-411 22 14
E-post: info@myntkabinettet.se

Ansvarig utgivare:
Ian Wiséhn

Huvudredaktör och layout:
Monica Golabiewski Lannby

Prenumerationer:
Pris 200 kr/år (8 nr)
Medlemmar erhåller tidningen automatiskt

SNT trycks med bidrag från Gunnar Ekströms stiftelse samt Sven Svenssons stiftelse.
För insänt, ej beställt, material ansvaras ej. SNT:s texter och bilder lagras elektroniskt och publiceras i pdf-format på SNF:s och KMK:s hemsidor. Den som sänder material till SNT anses medger elektronisk lagring/publicering.

Tryck:
Alfa Print, Sundbyberg

ISSN 0283-071X

Föreningens aktiviteter

Våren 2008

MARS

8 **Myntmässa i Göteborg**
Plats Ullevi Tennishall, Göteborg
10.00 -15.00 SNF deltar med försäljning av litteratur ur egen produktion samt svarar på frågor om föreningen.

12 **Visning av Riksbankens utställning**
Plats Riksbankshuset, Brunkebergstorg 11, Stockholm
17.30 Antikvarie Daniel Prytz visar utställningen ”Riksbankens historia” som invigdes i juni 2007. Obligatorisk föranmälan senast 7/3 till Cecilia von Heijne på cecilia.vonheijne@myntkabinettet.se eller 0733-790 694 eftersom deltagarlista ska skickas till Riksbanken inför besöket.
OBS! Medtag legitimation vid besöket.

26 **Föreningskväll med Lars O. Lagerqvist som hedersgäst**
Plats Banérgatan 17
18.00 Lars O. Lagerqvist kåserar om sin verksamhet och särskilt sin tid som chef för KMK.

APRIL

12 **FRIMYNT i Helsingborg**
Plats Idrottens Hus, Helsingborg
11.00-18.00 Representanter för SNF finns på plats med bokbord och föreningsinformation.

27 **Föreningsdag på Tumba Bruksmuseum**
Plats Sven Palmes väg 2, Tumba
12.00 Visning av museet med fokus på säkerhet på nya sedlar. Det finns också möjlighet till att prova på handpapperstillverkning. Därefter kan övriga basutställningar samt den nyöppnade utställningen om idrott på bruket besökas. Föreningen bjuder på kaffe/thé och smörgås.
Obligatorisk föranmälan senast 20/4 till Elin Ekeroth på info@tumbabruksmuseum.se eller 08-5195 5346.

Kungl. Myntkabinettets verksamhet

VÄRLDENS STÖRSTA MYNT! Kungl. Myntkabinettets nya basutställning över plåtmynt och sedlar öppnar för allmänheten den 3 april. I samband med denna kommer en katalog att ges ut.

Svenska Numismatiska Föreningen
Adress: Banérgatan 17 n.b. Buss 4, 44; T-bana Karlaplan.
Kansli: besökstid 10.30-13.00 onsdag – torsdag.
Stängt: midsommar – 1 september; jul- och nyårshelgerna.
www.numismatik.se

Kungl. Myntkabinettet
Adress: Slottsbacken 6. Buss 2, 43, 55, 59, 76; T-bana Gamla stan.
Utställningar: måndag – söndag kl. 10.00-16.00.
Numismatiska boksamlingen: torsdagar kl. 13.00-16.00.
www.myntkabinettet.se

Tumba Bruksmuseum
Adress: Sven Palmes väg 2, Tumba. Pendeltåg; buss 725.
Utställningar: sept. – maj, lörd.–sönd., juni – aug. tisd.–sönd., kl. 11.00-16.00.
www.tumbabruksmuseum.se

Silverskatten vid Joristorp – en sann sägen

Av Monica Golabiewski Lannby

”... Ett rykte har gått sedan långt tillbaka att en skatt i närheten skulle finnas nedgräfd, emedan en finne vid namn Joris, som först odlat upp torpet, skulle på dödsbädden meddelat sin omgifning att en skatt vore gömd nordost om stugan, men dog innan han närmare kunde angifva platsen. Sedan har tidtals sökts efter densamma tills den nu af en tillfällighet upptäcktes.” (Robson 1887)

Sägner är historier som berättas som om de vore sanna. Skattsägner i vår folkliga berättartradition finns på alla håll i Sverige. De är ofta likartade och handlar om var skatten finns, när och hur man skall leta efter den och slutligen att man förlorar skatten just i det ögonblick man tror sig ha bärgat den.

Men det finns också sägner som visat sig kunna ha en verklighetsbakgrund, som den här från Askersund i Närke. I denna sägen sägs huvudpersonen dö precis när han skall meddela exakt var han gömt sin skatt.

Varje skattfynd har sin historia. Den skatt som jag nu vill berätta om har fler säregna ingredienser än som är vanligt:

Den har en sägen bakom sig som skulle kunna vara sann, det är ett litet fattigt barn som hittar skatten, den innehåller en mängd silvermynt som nästan alla är av samma valör samt en medalj som visar hur sådana användes för att göra smycken, den förvarades i en silverbägare som kan knytas till en namngiven mästare. Dessutom kan det det ha varit en fattig man, en torpare, som sparat till en jämförelsevis stor förmögenhet.

Joristorpsskatten

Vid Joristorp – beläget på hemmanet Lilla Ernsjötorp under Aspa bruk – i Askersunds landsförsamling i södra Närke, bodde torparen Henrik (endast hans förnamn är nämnt i handlingarna!) med hustru och deras tre små barn, det äldsta var endast sju år vid den tid historien utspelar sig.

En höstdag, närmare bestämt den 17 september 1887, var hela familjen ute på åkern för att plocka potatis. Den ene lille pojken fick en hacka i handen och blev av sina föräldrar anvisad en plats att leka på, mest för att inte vara i vägen. Man kan föreställa sig familjens utrop av förvåning och glädje, när barnet det första han gör är att stöta på en gammal bägare med mängder av silvermynt!

Det skulle visa sig att det kanske kunde röra sig om samma skatt som ingått i en sägen om Joris man berättat i trakten under förmodligen mer än hundrafemtio år. Denna sägen kom att på stort allvar sättas i samband med fyndet.

På fyndplatsen hade en bastu legat tidigare, kanske var den byggd av Joris själv, den man efter vilken torpet fått sitt namn och om vilken skattsägnen handlar om.

I Kungl. Myntkabinettets inventarium kan man läsa följande text i ett brev undertecknat av Rutger Robson på Aspa bruk den 26 september 1887. Den följer på de rader som citerats i inledningen ovan. Robson var löjtnant och disponent för Aspa bruk och lantegendom. Det var han som senare överlämnade fyndet till Konungens Befallningshavande i Örebro för att hembjuda det åt staten:

... Vid hvilken tid Joris lefde är nu svårt att säga, men den nuvarande brukarens fars farfar, som var född 1730, brukade samma torp och före honom brukades det af en skeppare som hette Olle. Hvad slutligen beträffar att Joris varit finne vill dermed icke gifvet säga att han varit från Finland utan finnes ännu på Tiveden personer, som sägas vara af finstam och antagligen härstamma från samma finrace, som bebor norra Vermland och flere trakter af Sverige.

Skatten, som består av 178 mynt och ett medaljsmycke, förvarades i en liten silverbägare. Överst låg den infattade medaljen med sin långa silverkedja. Bägaren hade vid nedläggningen ställts upprätt, gömd strax under jordytan. Den var något tillbucklad men för övrigt väl bibehållen. Senare inför inlösenssummans beräknande visade det sig att dess vikt är 92 g. Det yngsta myntet, som också berättar om när skatten tidigast kan vara nedlagd, är ett 5 öre sm från år 1733.

Skatten beskrevs i pressen som ”ett märkligt fornfynd”. Man berättade sägnen om torparen Joris och satte honom på fullt allvar i samband med den nedgrävda förmögenheten.

Disponenten vid Laxå Bruks Aktiebolag, Carl Sahlin, visar i ett brev daterat 27 oktober 1913 sitt intresse för Joris och silverskatten. Han skriver till antikvarie Otto Janse vid Kungl. Vitterhets Historie och Antikvitetsakademien i Stockholm och vill veta mer om fyndet, om bägaren hade någon inskription eller stämpel samt om myntens bestämningar. Eftersom allt hade beskrivits noga i inventariet, så får man anta att han fick ett positivt svar på sin anhållan.

I brevet bilägger Sahlin ett nedtecknande ur minnet som Aspa bolags dåvarande disponent (det måste vara Rutger Robson han menar) skrivit. Här kan man se att Robsons två fyndbeskrivningarna skiljer sig på så sätt att den senare utökats med både fler fakta och en portion fantasi. Att man påstått sig ha sett drakeldar där skatten legat grundar sig på en berättartradition, där nästan alla skatter troddes ha en väktare, en pengagast eller en drake som vakt. Så här lyder Robsons anteckningar:

Jag kan nu ej erinra mig mycket om silfverfyndet vid Joristorp, men skall härmed meddela hvad jag kommer ihåg.

Joris skulle hafva varit en finne, som fått slå sig ned på en odling, som efter honom kallades Joristorp, han framställdes af sägnen som någonting midtemellan stråtröfvare och trollkarl. På sin dödssäng skulle han hafva angifvit att man skulle söka en skatt öster om stugan (kanske den

Gjuten kopia av en silvermedalj i avsikt att användas som dräktsmycke. På åtsidan ses den danske kungen Kristian IV, på frånsidan elefantordens bild med en elefant som bär ett torn. Konstnär bakom medaljen är Nicolaus Schwabe som verkade i Köpenhamn 1590-1628. Originalet tillkom 1590. Smycket är förgyllt och mäter 38 mm i diameter, vikten med kedja är 74 g. Jfr Galster 1936 s. 28, fig. 33.
Smycket hittades år 1887 liggandes överst i en silverbägare, som i övrigt var full med mynt, vid Joristorp i Askersund, Närke, år 1887. Foto: KMK.

Joristorps-skattens mynt

Årtal	Mynt	Värde i öre
1668	1	4
1690	11	55
1691	11	55
1692	9	45
1693	5	25
1694	13	65
1699	10	50
1700	12	60
1703	2	10
1704	2	10
1705	4	20
1706	4	20
1707	2	10
1708	2	10
1709	3	15
1710	5	25
1711	4	20
1713	1	5
1714	1	5
1719	5	25
1722	3	11
1723	1	1
1725	4	10
1729	17	85
1730	14	70
1731	28	140
1732	2	10
1733	2	10
Summa	*178 st*	*881 öre sm*

ännu på min tid kvarstående gamla stugan, men detta är mindre troligt). Sägnen påstod emellertid att det skulle finnas en skatt nedgräfd och man påstod sig hafva sett drakeldar därstädes.

Omkring 1890, jag minns ej året, men det var i september, ty då jag for till landstinget medförde jag personligen fyndet till Kb [Konungens Befallningshavande] *i Örebro.*

Dåvarande torparen Henrik i Joristorp upptog sin potatis tillsammans med sin familj, hans femårige son ville deltaga i arbetet, men var i vägen, man gaf honom då en hacka och anvisade honom en plats bredvid åkern för hans arbete.

Då pojken där hackade stötte han på en hopböjd silfverbägare full med silfvermynt. Silfvermynten voro från 1600-talet af öresvalör (jag var ej myntsamlare den tiden) jag vill minnas att intet mynt var från 1700-talet, men Carl XII var representerad, ofvanpå låg ett danskt silfvermynt af speciestorlek, det var fögyldt och fästadt vid en silfverkjedja att bära som smycke.

Fyndet i sin helhet inlemnades till Kb i Örebro och inlöstes af staten för ca. 140 kr. som insattes i sparbank för pojkens räkning. Jag undersökte fyndplatsen, fyndet låg intill en fyrkantig stensättning, som tydligen varit grunden till något hus.

Torparen Henrik i Joristorp flyttades sedermera till Lilla Brandsjöhull och lär vara död. Enkan lär nu bo vid Gammalrödjan bredvid Karstorp. Äldste sonen, som var stalldräng vid Aspa, blef sedan torpare vid Skiboholm och jag har hört sägas att han numera är torpare vid Joristorp.

Carl Sahlin var som redan nämnts disponent på Laxå bruk vid denna tid. Men han var också bergshistoriker och samlare. Han gjorde stora insatser för att bevara brukens historia.

Skatten från Joristorp är intressant som exempel på vad en, som åtminstone jag föreställer mig, fattig man kunde spara – om det nu är Joris som är upphovsmannen till den. Även i dag hör vi ju talas om människor som uppfattats som fattiga av omgivningen och levt mycket enkelt men efter sitt frånfälle lämnat efter sig en förmögenhet.

Bara mynten i skatten utgör ett värde av sammanlagt 881 öre sm, vilket är lika med omkring 27 daler courant. Fattigunderstödet år 1735 utgjorde endast 6 daler km om året i kontanter samt kost. Hur kan allt detta ha hamnat i torparen Joris händer? Och det gamla medaljsmycket från 1590?

Alla mynt i fyndet är svenska och valören är 5 öre sm, förutom ett 4-öre och två 1-ören. De har bestämts som 49 ex präglade för Karl XI åren 1690-1694, 1 ex 4 öre 1668, 52 ex av 5 öre sm präglade för Karl XII åren 1699-1714, samma valör i fem ex präglade för Ulrika Eleonora 1719 och för Fredrik I åren 1722-1733 men i så många som 69 exemplar. Lägsta valören är två 1-ören från 1722-1723. Som det ser ut skulle det kunna vara så att mynten sparades år för år.

Men medaljen är dansk. På åtsidan finns kung Christian IV:s (1588-1648) porträtt med inskriften: CHRISTIANVS IIII DANI NOR VAN GOT REX. På frånsidan ses en elefant med ett torn på ryggen samt inskriften: REGNA FIRMAT PIETAS, kungens valspråk. Metallen är svagt förgyllt silver och den är infattad med en repslinga, har en hängögla samt vidhängande kedja, också den i silver.

Myntsmycken var vanliga bland allmogen förr, särskilt i södra Sverige. De användes oftast till högtids-

dräkten och benämns penningkors. De utgörs av runda hängsmycken som bärs i långa kedjor och har en infattning av s.k. repslinga. Smyckena ansågs förr skydda mot onda makter och sjukdomar. Kanske var det därför som medaljen lades överst, för att motverka stöld. För även medaljer användes på detta sätt. Just det här funna smycket tycks dock på grund av sin vaga relief vara en avgjutning.

Medaljsmycket är det enda föremålet i Kungl. Myntkabinettet från Joristorps-skatten som nu kan identifieras i samlingarna. Mynten har sannolikt insorterats i den systematiska samlingen utan proveniensangivelse. Så gjorde man ofta på den tiden.

Silverbägaren finns på Historiska museet. I inventariet har den fått följande beskrivning:

En bägare af silfver med inpressade ornament: 3 större ovaler med blommor, 6 mindre ovaler tomma. Mynningskanten utvikt. Simpelt arbete. I botten: stämpeln H. W. två gånger upprepad, jemte proberingsmärket. Höjd omkr. 9,6 cm; diam. vid bottnen 5,2 cm. Bägaren nu mycket tillbucklad. Vigt 92,2 gr.

Med ledning av stämpeln, som har initialerna H. W., kan den lilla bägaren identifieras som tillverkad av Hans Henriksson Wettersten. Han blev mästare 1682 och verkade i Vadstena från 1707. Andra kända arbeten av honom är brudkronor, dryckeskannor, bägare och skedar. Wettersten avled år 1726.

Hela skatten inlöstes av staten för 60 kronor år 1887 och fick inventarienummer 8248.

Otryckta referenser
KMK inventarium och samling.

Litteratur

Forrer, L.: *Biographical dictionary of medallists*. London 1912.

Galster, G.: *Danske og norske medailler og jetons ca. 1533– ca. 1788*. Köpenhamn 1936.

Golabiewski Lannby, M.: Myntfynd från Närke. *Sveriges mynthistoria. Landskapsinventeringen* 5. 1990. Fynd nr 5.

Holmquist, K. m.fl.: *Svenskt silversmide 1520-1850*. Stockholm 1963.

Sarvas, P.: De svenska myntskatterna från 1700-talet. *Nordisk Numismatisk Årsskrift* 1970. Fynd nr 68.

Frågespalten

Troll från Lappland

Det här avbildade föremålet har hittats i Lycksele i Lappland (Västerbottens län) för ungefär sextio år sedan. Det mäter 40x40 mm och väger enligt uppgift 38 g. Åtsidan visar en liten kvinnogestalt till vänster och till höger ett springande troll som håller i sin svans. Frånsidan är slät.

Känner någon bland SNT:s läsare igen föremålet?

Skriv gärna till Anders Huggert på Västerbottens museum, e-post: anders.huggert@vbm.se och berätta.

MAV

Föreningar

Myntklubben Skilling Banco

Våren 2008

13/3 Årsmöte.

10/4 Köp, byt och sälj.

12/4 Bussresa till Frimynt i Helsingborg. Myntklubben Skilling Banco arangerar. Bokning Roger Lind, tel. 013-12 22 62. Pris ca 175 kr

Möteslokal: ABF (Sparbankshuset), Snickaregatan 20, Linköping, konferensrum Prästkragen, plan 3, kl. 18.30-22.00.

www.mksb.se

Penser, Pålson och jag

Sent på hösten 2007 fick jag ett samtal från Erik Penser Fondkommission AB. Företaget planerade en ”samlarafton” i Kungl. Myntkabinettet och jag blev tillfrågad om jag kunde hålla ett anförande. De ville också att jag skulle komma över till deras kontor redan samma dag.

Sagt och gjort. På eftermiddagen blev det ett möte hos Penser på Biblioteksgatan här i Stockholm. Först samtalade vi om mitt föredrag och därefter blev det rundvandring på hans kontor. Jag hade visserligen varit hos dem tidigare, men de har en sådan för mig intressant och lustig inredning så jag såg mig gärna om igen.

Erik Penser har inrett varje kontorsrum med föremål som han tycker om att samla på. Varje rum har sin egen karaktär. I ett av dem är väggarna täckta av inramade sedlar från hela världen. De är inramade och uppspikade från golv till tak av Penser själv. Man verkligen omsluts av härliga, vackra sedlar.

Penser har också ett rum fyllt med aktiebrev. Jag reagerade på några spännande aktier som saknas i Kungl. Myntkabinettet, bl.a. ett med en massa flygplan på vinjetten. Andra rum var prydda med frimärken, vykort från Eslöv och bioaffischer. I korridorerna finns fotografier på skådespelare från 1950-1960-talen samt ett stort antal historiska kartor.

Utan tvekan är Erik Penser en hängiven samlare, om än något excentrisk. Något av detta märktes när han besöktes av SVT:s program Antikrundan som sändes i januari i år.

I början av december avhölls så den aviserade samlarkvällen på KMK. Sven Hagströmer talade om böcker, en av deltagarna berättade om samlande på vinflaskor. Själv talade jag om olika kategorier av samlarområden för att därefter gå över till att berätta om Christian Hammer och Sven Svensson.

Erik Penser var kvällens sista talare och han valde att berätta om de plånböcker som han själv samlat på.

Planfabriksaktiebolaget Pålsons i Malmö vackra aktiebrev från 1 juli 1918. Företaget upphörde redan hösten 1919. Foto: Gabriel Hildebrand.

Ur högra innerfickan plockade han så fram en svart plånbok av krokodilskinn. Därefter berättade han att ”detta är min första plånbok och den fick jag av mina föräldrar när jag var 16 år”. Sedan tog han fram en identisk plånbok ur vänstra innerfickan. ”Detta är min andra plånbok. När den första var slut efter tjugo års användning lät jag sy upp en ny”. Från en sidoficka tog sedan Penser upp ytterligare en plånbok med samma utseende. ”Detta är min tredje och nuvarande plånbok. Den andra var sliten efter ungefär tjugo års användning och då beställde jag denna”.

Penser sade sedan: ”Jag är en så konservativ människa. Jag vill inte ha några förändringar”. Han lyfte på vänster arm och visade oss sin armbandsklocka: ”den här fick jag av mina föräldrar när jag fyllde fjorton år. Jag bär den fortfarande varje dag”.

Till sist ville Erik Penser tacka föredragshållarna. Hagströmer fick en vacker bok. Vinexperten fick några vinflaskor och Kungl. Myntkabinettet erhöll aktiebrevet som jag hade tittat på vid besöket på Pensers kontor. Verkligen en trevlig omtanke!

Planfabriksaktiebolaget Pålson

Vad var det nu för ett aktiebrev som KMK fick?

Jo, det är ett aktiebrev som utgivits av Planfabriksaktiebolaget Pålson i Malmö den 1 juli 1918. Aktien pryds av ett ensitsigt biplan där vi åskådare kan följa hur det gör en störtdykning eller en looping. Ett klart dekorativt värdepapper.

Planfabriksaktiebolaget Pålson i Malmö grundades 1917 av Hjalmar Pålson. Han hade tidigare arbetat vid Aktiebolaget Thulins Aeroplansfabrik. Där hade Pålson arbetat som chefskonstruktör. Ett år senare startade han sitt eget bolag.

Företagets första och enda konstruktion, det ensitsiga biplanet *PP 1,* provflögs på Amager i Danmark 2 maj 1919. Att det blev i Danmark berodde på att de svenska myndigheterna hade dragit ut på tillståndet att nyttja svenskt luftrum. Den första flygningen i Sverige skedde 18 juni 1919.

Flygplanet var en både lyckad och för den tiden avancerad konstruktion. Det var bristen på kunder som tvingade företaget att upphöra med produktionen redan hösten 1919.

Ian Wiséhn

Svenska och skandinaviska
mynt och sedlar.
Stor sortering av utländska
jubileumsmynt, årsset samt småmynt.
Euro-utgåvor, polletter och medaljer.
Prislistor gratis.

NORRTÄLJE MYNTHANDEL
Box 4, 761 21 Norrtälje
Tel. 0176-168 26, Fax 0176-168 56
www.nmh-mynt.a.se

SELINS MYNTHANDEL AB
Mynt Sedlar Medaljer
Ordnar Nålmärken
Öppettider
Vardagar 10.00 – 18.00
Lördagar 10.00 – 14.00
Regeringsgatan 6
111 53 Stockholm
Tel. 08-411 50 81
Fax. 08-411 52 23

På medaljjakt i Vatikanen (4)

Av Marie-Astrid Voisin och Ulrika Nilsson

De tre föregående artiklarna i serien om Vatikanbesöket har publicerats i SNT 2007:7-8 samt 2008:1.

Efter att ha fått en första introduktion till *Biblioteca Apostolica Vaticana* och dess medaljsamling och börjat vänja oss vid det behagligt soliga och varma senhöstliga Rom, undrade vi nervöst om vi skulle få gå in i bibliotekets läsesal. Själva proceduren man måste genomgå innan, och även under tiden, man studerar böckerna i Vatikanbiblioteket är anmärkningsvärd, i alla fall för en förstagångsbesökare. Bibliotekets regler för vem som får nyttja dess resurser är extremt strikta och nästan uteslutande förbehållet professorer och doktorer.

8. Den inre gården och porten till Vatikanbiblioteket. Foto: Ulrika Nilsson.

På morgonen den 30 november passerade vi Porta Santa Anna med våra passerkort i högsta hugg. Efter att ha gått förbi de övriga vaktposterna kom vi fram till bibliotekets portar. Vi tog ett djupt andetag och gick in. Där möttes vi av samme portier som sist, han drog våra Carta Blanca i en kortläsare och fick upp alla våra uppgifter på sin dataskärm. Korten placerade han sedan i var sitt fack där det hängde en nyckel. Han överlämnade nycklarna till oss och pekade mot garderoben. På italienska drog han en lång förklaring som vi gissade var att vi inte fick ta med oss handväskor eller ytterkläder in i läsesalen.

Efter att ha lämnat allt, utom den tillåtna blyertspennan och några lösa papper, uppmanades vi att gå uppför några trappor och där invänta Dr Jatta. Efter några minuter utanför läsesalens dörrar slog det oss att hon troligtvis stod och väntade på andra sidan. Det gjorde hon inte men vi klev in för att insupa atmosfären. I en bortre sal satt fem personer bakom en disk och blängde till mot oss men vände blicken mot något vi inte såg. Vi vågade knappt röra på oss och stod knäpptysta och inväntade vårt öde.

Plötsligt runt hörnet dök Dr Jatta upp och vi kunde andas ut. Trodde vi ja! Hon välkomnade oss med väldigt låg röst, knappt en viskning och ledde oss mot den stora disken och de tio blängande ögonen. Vi fick där lämna in våra skåpnycklar och skriva våra namn på en lista. Sedan vände vi oss mot det stora rummet som sträckte sig bort från disken, detta var själva läsesalen. Där fanns långbord i 26 rader med fyra stolar vid varje bord, vilket alltså gav 104 läsplatser. Dr Jatta placerade oss längst fram på plats två och tre. Detta skrevs in på listan bredvid våra namn och skåpnummer. Till sist fick man datera och skriva under.

Efter denna procedur tog Dr Jatta med oss till bibliotekets café, beläget på dess innergård, för att bjuda oss på en kaffedryck kallad *espresso St Angelo*. Den del som caféet var inhyst i tillhörde en byggnad från medeltiden. När drycken var intagen tog vi oss åter in i läsesalen och plockade fram vår lista med böcker vi önskade studera.

Vatikanbibliotekets över en miljon böcker finns alla inlagda i en databas, i vilken man söker efter den bok man önskar titta i. Databasen visar den aktuella bokens hyllplacering, vilken man får anteckna och sedan fråga bibliotekarierna om var man finner den. Finns boken tillgänglig är det bara att gå till aktuell hylla och hämta den, och man måste då placera en sticka med ens läsplatsnummer i dess ställe.

När man läst klart i boken får man inte själv sätta tillbaka den i hyllan, utan boken ska lämnas på läsplatsen så att bibliotekarierna kan sätta tillbaka den vid dagens slut. Inte fler än sex böcker får tas fram per person och dag. Finns boken man söker inte tillgänglig, utan i magasin, måste man fylla i en särskild ansökan om att få fram den. Det tar sedan upp till en halvtimme för personalen att ta fram böckerna man ansökt om, och här är det fem böcker som är maxantalet per person och dag. De mest värdefulla böckerna i biblioteket är inlåsta, även för stora delar av personalen och kan därför vara svåra att få studera.

9. Collage av kommunikationslapparna.

Ville man få några kopior ur böckerna måste man först fylla i blanketter. Det gula formuläret var för böcker publicerade mellan 1801 och 1990 och det gröna för böcker publicerade före 1800. Den gula och den gröna blanketten var för privat användning. Ville man använda kopian för reproduktion i en skrift skulle man fylla i en rosa blankett, och sedan skicka den in till huvudansvarige för biblioteket. Kopiorna sändes sedan hem till beställaren. Priset var 18 € per svart/vit fotostatkopia. Ville man få fler kopior ur samma bok kostade den första 18 € och de nästkommande 10 € per styck. Vi insåg mycket snabbt att vi nog inte skulle ha några kopior.

Det som ställde till problem i läsesalen under vårt besök, som endast varade en förmiddag, var att reglerna gjorde det omöjligt för oss att studera samma böcker. För det första rådde absolut tystnad i hela biblioteket, det var endast tillåtet att tala på dess innergård och i dess café. Vi kunde därmed inte diskutera böckernas innehåll med varandra. För det andra var det förbjudet att tillsammans studera en bok. Vi sneglade i varandras böcker, men vår placering längst fram i läsesalen, det vill säga precis framför de upp till fem bibliotekarierna, gjorde detta svårt och vi kunde knappast diskutera det vi såg. För det tredje var det också absolut förbjudet att byta böcker med varandra. Eftersom vi inte själva fick sätta tillbaka böckerna på deras respektive hyllplats så att den andre kunde hämta dem, var det omöjligt att komma åt varandras böcker på det sättet också.

Men eftersom studerandet av böckerna inte var vårt egentliga ärende i Vatikanbiblioteket såg vi det snarare som en kul upplevelse och en udda erfarenhet. Det är svårt att återge upplevelsen i läsesalen, lapparna vi skrev för att kunna kommunicera med varandra får ge en bild av vårt besök där. Vi kan tillägga att dessa skrevs halvt gömda bakom de böcker vi beställt.

Efter några lärorika dagar i Vatikanen och Rom var det åter dags att packa väskorna, och lördagen den 2 december lämnade vi det soliga och varma Italien. Med i bagaget hade vi mer än bara våra kläder, lite böcker och souvenirer: vi fick med oss en hel ny kunskap om Vatikanens historia, dess påvar och alla de medaljer som förvaras i Vatikanens myntkabinett.

ULF NORDLINDS MYNTHANDEL AB

Karlavägen 46
Box 5132 • 102 43 Stockholm
Tel. 08-662 62 61
Fax 08-661 62 13

KÖPER • SÄLJER • BYTER
MYNT • SEDLAR
MEDALJER • ORDNAR

Lagerlista över svenska personmedaljer och numismatisk litteratur

www.nordlindsmynt.se

Stöd medaljkonsten
genom att bli medlem i FIDEM

Le cercle incontournable de la médaille
The medal, a never ending circle

För mer information kontakta
Sveriges delegater:
Marie-Astrid Voisin, e-mail: mav@myntkabinettet.se
Christian Wirsén, e-mail: christian.wirsen@glocalnet.net

www.fidem-medals.org

LUNDS MYNTHANDEL

KÖPER och SÄLJER
BYTER och VÄRDERAR

MYNT och SEDLAR
TILLBEHÖR och LITTERATUR

GRATIS LAGERLISTA
(uppge samlarområde)

Klostergatan 5, 222 22 LUND
Tel. och fax 046-14 43 69
e-post: siv-gunnar@swipnet.se

Pressklipp

Väggskatt

Gamla mynt till ett värde av motsvarande drygt en miljon kronor hittades undangömda i en död mans bostad i Pennsylvania, USA. Huset hade stått obebott i tjugo år.

När antikhandlaren Jeff Bidelman skulle hjälpa en familj att tömma huset, där deras bortgångne släkting bott, upptäckte han ett hål i en vägg. Bakom denna vägg hade den gamle släktingen gömt undan stora mängder gamla mynt.

Flera av mynten kan dateras tillbaka till 1700-talet. Det sammanlagda försäljningsvärdet av fyndet sägs vara 200 000 dollar, cirka 1,3 miljoner kronor. Hur länge skatten hade legat gömd är tills vidare okänt. Men enligt en av släktingarna hade det redan under hennes barndom ryktats om det var där, i väggen, som familjens pengar sparades.

Händelsen rapporterades av amerikanska nyhetsbyrån AP i höstas.

MGL

Euphrosyne och slaget vid Svensksund 1790

Av Frédéric Elfver

En djupgående och intressant artikel om Fredrikshamns- och Svensksundsmedaljerna från 1790 publicerades av Lars O. Lagerqvist i SNT 2006:2.[1]

Syftet med föreliggande bidrag är att publicera ett litteraturhistoriskt komplement till historien om slaget vid Svensksund 1790 – sannolikt den största sjöseger som svenskarna vunnit genom tiderna.

Bakom pseudonymen ”Euphrosyne” döljer sig skaldinnan Juliana Christina Nyberg, som föddes den 17 november 1785 i Skultuna, Västmanland, och dog den 18 april 1854 därstädes.

I *Samlade dikter af Euphrosyne, andra delen* (Örebro, 1832) finner man dikten *Frukt-Månglerskan med Tapperhets-Medalj*:[2]

Drufvans flod och Bellmans toner
Jemna alla plågors strid.
Se! Madamen med citroner
Kommer just i Grefvens tid.
Kors bevars, hur’ Gumman prålar,
Och en skrynklig Sköldmö målar!
Har hon pantat eller länt
Den der Tapperhetsmedaljen? –
”Nej! den har jag i bataljen
Ärligt vid Svensksund förtjent.” –

Sällsam Amazon! Berätta
Oss din hjeltedat! – ”Jo, jo,
Ibland år nog minns jag detta:
Sjuttonhundra-nittio.
Då, när Ryssen tänkte fånga
Skärgårdsflottan, fingo många
Svenska Gossar lukta krut;
Nyss jag blifvit gift den tiden;
Men, förr’n smekmån’ var förliden,
Drog min Flink i örlog ut.”

Var just ingen fogelskrämma
Den der tiden: – ”ensam satt
Jag i torpet, måste hämma
Saknaden båd’ dag och natt.
Städs jag hörde kulor smälla,
Suckande! Nu lär det gälla
Stackars Flink! Artillerist,
Ständigt, vid kommandotonen,
Han servera’ vid kanonen,
Tände an båd’ först och sist.”

Euphrosyne, pseudonym för Juliana Christina Nyberg (1785-1854). Reprofoto ur *Svenskt Biografiskt Lexikon*.

”Hej, courage! jag var en snärta
Utan barn och utan sorg,
Hade kinder, likså hjerta,
Som Borsdorfern[3] *i min korg.*
Flink han var min enda tanka
Och jag drömde: På en planka
Du och jag! Må vågens brant
Heldre mig i djupet draga,
Än i stugan ensam klaga! –
Följde tross och proviant.”

”Förlig vind i seglen spelte;
Snart Svensksund jag skåda fick.
Ondt och godt jag gerna delte
Med min Flink, hur’ ödet gick:
Honom glad om bord jag följde,
Under relingen mig döljde —
Men – i striden hetast, då
Snart hans blod, hans hjerna stänkte
På mitt bröst, – kryp fram, jag tänkte,
Tag musköten och gå på!”

”Tåren fick ej tid att falla,
Äntringen var börjad re’n;
Bomber fräste, kulor knalla’,
Bajonetten purprad sken
I min hand, af Ryssblod tvagen.
Flink blef hämnad. Slug, den dagen
Cronstedt gick ur fällan ut.
Stora Mogol måst’ förlora
Femti skepp, med små och stora,
Tre dertill, så var det slut.”

”I rapporten när med ära
Ock mitt namn till Kungen hann,
Fick jag segrens tecken bära
I blått band, liksom en ann’.
Trumf i högsta färgen sedan
Ofta vexlat har, – men redan
Har jag sjungit ut, och går.
Korgen på den gamla armen
Är ej lätt i sommarvarmen.” –
På medaljen föll en tår.

Juliana Nyberg har – kan tyckas med skaldinnans frihet – valt att låta fruktmånglerskan bli mottagare av en tapperhetsmedalj i blått band. Att kvinnor mottog tapperhetsmedaljer är emellertid ett faktum belagt i källorna.[4] Den Cronstedt som nämns i den näst sista strofen är överste Carl Olof Cronstedt (1756-1820), *Stats-Secreteraren vid Sjö Ärendene*, som hade en framträdande roll vid sjöslaget. Cronstedt överlämnade emellertid Sveaborg till ryssarna år 1808 och blev därefter betraktad som en landsförrädare. Han förklarades sina svenska ordnar förlustig den 26 mars 1811.[5]

Finns det en verklig historisk bakgrund till Nybergs dikt? Ja, kanske. I Wilhelm Odelbergs avhandling[6] kan man bl.a. läsa om Brita Hagberg, vilken tjänstgjorde som förhyrd matros på den väl bestyckade tremastaren ”Styrbjörn”.[7] För sina insatser erhöll hon så småningom genom överste C. O. Cronstedts försorg, en pension om tre riksdaler per år. Det kan vara så att hon är identisk med Euphrosynes fruktmånglerska. En annan kandidat som framskymtar hos Odelberg är pigan Anna Maria Engsten från Färnebo i Västmanland. Pigan Engsten skall ha varit ett slags hushållerska åt överste Paul Hindric Scharff (född 1733) under slaget 1790. För sina insatser skall pigan Engsten sedan ha erhållit en tapperhetsmedalj[8] samt slutat som just månglerska på Munkbron i Stockholm.

Hur som helst ger Nybergs dikt ett mänskligt ansikte åt krigets fasor och nog var det många hustrur som velat göra sina män sällskap precis som diktens fruktmånglerska. ⇨

Noter

[1] Lars O. Lagerqvist, Fredrikshamns- och Svensksundsmedaljerna 1790. Två av Gustav III:s belöningar från ryska kriget 1788-1790. SNT 2006:2, s. 29-43.

[2] Sid. 151-153. Ursprungligen publicerad i *Nyare dikter*. Stockholm 1828.

[3] Borsdorfer är en gammal äppelsort.

[4] Christopher von Warnstedt, Kungliga svenska tapperhetsmedaljer. *Släkthistoriskt Forum* 1992:4.

[5] *Svenskt Biografiskt Lexikon*, art. C. O. Cronstedt.

[6] Wilhelm Odelberg, *Viceamiral Carl Olof Cronstedt. Levnadsteckning och tidsskildring*. Diss. Stockholm 1954.

[7] Enligt Christer Johansson, http://www.gustavianer.com/forskning/Kvinnorna_Kriget.pdf, skall Brita Hagberg ha ”[…] klätt ut sig till man och låtit värva sig vid Livgardet för att söka efter sin make som inte hade hört av sig sedan krigets början.”

[8] Beträffande medaljerna för tapperhet i fält och till sjöss – se sid. 30-31 i Lagerqvists artikel i SNT 2006:2.

Boktips

Wiséhn, I., Lagerqvist, L. O., Åberg, N.: RIKA. Finansfamiljer och entreprenörer. 2007. 64 sid. Ill. ISBN 91-89256-34-4.

YTTERLIGARE EN JULSKRIFT har utkommit av ovan nämnda författare. Denna gång, år 2007, handlar den om rika personer.

Ur innehållsförteckningen hämtar vi bl.a. ”Tidiga svenska stormän och makthavare”, ”De större svenska företagen vid mitten av 1900-talet”, ”Kända rika familjer i Norden i dag”.

För ett pris av 50 kr kan man köpa den i Kungl. Myntkabinettets butik. Vissa av de tidigare utgivna skrifterna i serien finns fortfarande kvar i lager.

MGL

Medaljsamlingen i Stockholms stadshus

STOCKHOLMS STADSHUS innehåller lokaler för stadens representation och förvaltande myndigheter. Stadshuset uppfördes 1911-1923 av ett arbetslag som leddes av husets arkitekt Ragnar Östberg (1866-1945). Platsen som utvalts för det nya stadshuset var den s.k. Eldkvarnstomten vid Kungsholmens sydöstra hörn. En lång rad kända konstnärer knöts till bygget. Det gällde då utsmyckningar och inredning.

Flera rum i Stadshuset är mycket väl kända av allmänheten, som t.ex. Blå hallen och Gyllene salen. Ett annat känt rum är den magnifika Rådssalen som finns i östra flygeln vid Borgargården. Rådssalen är avsedd för stadsfullmäktiges sammanträden. I ett förrum till Rådssalen förvaras stadens medaljsamling.

Medaljsamlingen i Stadshuset har delvis ihopsamlats och ordnats av byggnadsingenjören, kommunalmannen och tidningsmannen Knut Tengdahl (1867-1935). Han var en aktiv socialdemokrat som kämpade hårt mot fattigdomen i staden. Tengdahl initierade bildandet av Stockholms hamnarbetarefackförening. Han ledde uppförandet av Folkets hus och var en av initiativtagarna till att bygga Stockholms stadshus. Knut Tengdahl var ledamot av stadsfullmäktige sedan 1905 och dess ordförande 1927-1935. Det var på Tengdahls initiativ som en första vacker medaljmonter beställdes av Carl Malmsten.

I den ursprungliga montern kunde Tengdahl lägga in ca åttio medaljer. Montern indelades i tre grupper. Den talrikaste av dem omfattade medaljer slagna över ledamöter i stadsfullmäktige, överståthållare och tjänstemän i stadens tjänst. En annan grupp omfattade medaljer och tecken som berörde byggnaden. Här kan man därför finna den stora plaketten över Ragnar Östberg men även märken och medaljer från alla de kongresser, som varit stadens gäster i Stadshuset, som t.ex. Världspostkongressen. Den tredje gruppen bestod av kungliga medaljer som berörde staden på ett eller annat sätt. Redan från början bestämdes det att samlingen skulle kompletteras efter de av Knut Tengdahl angivna riktlinjerna.

Medalj präglad till invigningen av Stockholms stadshus 1923. Den är utförd av konstnären Nils Olsson. Silver. Diameter 55 mm. Foto: Gabriel Hildebrand.

Den här typen av offentliga medaljsamlingar tenderar att snabbt öka i omfång. Ytterligare några montrar tillkom och liksom en del nya ämnen. Otaliga utländska delegationer har kommit till Stockholms stadshus med gåvor i olika former.

Fortfarande hör medaljer till de vanligaste gåvorna i sådana här sammanhang. Svenska Numismatiska Föreningen överlämnade den medalj av Christian Wirsén som utgivits med anledning av Nordisk Numismatisk Unions möte i juni i år som tack för den trevliga mottagningen och visningen som Stadshuset bjöd NNU på.

IW

Stockholmsvägar med penninganknytning

Gamla Stan I Gamla Stan ligger både *Mynttorget* och *Myntgatan*, vilka fått sina namn efter Kongl. Myntet som låg på platsen från 1696 fram till 1850. Namnet Mynttorget finns på Tillæus generalkarta från 1733 över Stockholm, medan Myntgatan är betydligt yngre.

Ordet *mynt* kommer av latinets *moneta* och betyder inte bara pengar, utan även myntverk eller mynthus, som i namnet Kungliga Myntet.

Den del av Blasieholmen där Nationalmuseum nu ligger benämndes fram till 1634 *Mynthol*men.

Bankkajen fick sitt namn år 1925 efter att förslag som Banknäset och Bankstranden hade avslagits. *Norra Bankogränd* och *Södra Bankogränd* (tidigare Bancogränden, från 1729) går på var sida om det gamla Rikets Ständers Banks byggnad vid Järntorget. På 1770-talet byggdes det som kallas Norra Bankohuset, vilket förenades med det äldre Södra Bankohuset genom en täckt gång över Norra Bankogränd.

Banko var benämningen på Rikets Ständers Banks sedel- och skiljemynt under 1700-1800-talen för att skilja dem från bankens silvermynt (specie) och Riksgäldskontorets sedlar (riksgälds) och polletter.

Södermalm I den kände författaren och stockholmsskildraren August Blanches (1811-1868) roman *Flickan i Stadsgården* från 1847 ingår kapitlet ”Slaget vid Sista styfverns trappor”, belägna i slutet av Stadsgården. De revs 1899 men namnet *Sista Styverns Trappor* finns kvar på en trappa mellan Fjällgatan och Stigbergsgatan. ”Sista Styvern” var också namnet på en krog som låg i Stadsgården.

En *styver* utgjorde 1 öre i silver åren 1719-1765. Därefter blev det benämningen på ¼ skilling riksgälds i koppar. Vid tiden för romanens tillkomst var sexstyvern den gängse benämningen på 1 skilling banko. Tvåstyvern var följaktligen lika med 1/3 skilling banko. Efter 1855 och örets återinförande innebar uttrycket *tjugostyver* 10 öre. Den som ”inte gnider på styvern” var under Blanches tid inte det minsta snål.

Namnet Mynttorget är känt åtminstone sedan 1733.
Här låg Kongl. Myntet åren 1696-1850.
Brevkort från sekelskiftet 1900. Foto: A. Blomberg.

Kungsholmen *Skillinggränd* fick sitt namn år 1927 och anknöt då till det intilliggande Kungliga Myntet. År 1850 flyttade vad som då hette Kongl. Mynt- och Controll-Werken till delvis nya lokaler på den Owenska tomten på Kungsholmen med adress Hantverkargatan 5 i kvarteret Bryggaren. Här varade myntpräglingen fram till sommaren 1974, då den överfördes till Eskilstuna.

Våra första *skillingar* kom 1799 (utom ett minnesmynt 1794) – först som riksgäldspolletter – men utgick 1855 då öret blev vårt nya skiljemynt. Decimalräkningen hade införts och det gick nu 100 öre på en riksdaler.

Skillingen, som ju också är ett allmänt uttryck för pengar, ingår i ett ordspråk som lyder så här:

Till ett hushåll hör fyra skillingar:
en nödskilling, en sparskilling,
en täreskilling och en äreskilling.

Hägersten Inte precis mitt i stan men väl i Hägersten ligger *Sedelvägen* och *Riksdalervägen* men även *Valutavägen*. De tillkom 1943, 1944 respektive 1945. Här finns också *Sparbanksvägen* från 1943.

Riksdaler var ett i Europa gångbart handelsmynt av silver som infördes i Sverige år 1534 och som till 1604 kallades enbart daler. ”Riksdaler” kom att bli ett seglivat och populärt uttryck som än i dag används om såväl enkronor som pengar i allmänhet. Benämningen är kvar ända sedan 1873, då vi från riksdaler riksmynt gick över till kronor som myntenhet.

Djurgården *Rundstyckesgrinden* låg vid Allmänna Gränd. Den var en av flera portar och grindar, där man måste erlägga avgift för inträde till Djurgården. Avgiften vid Rundstyckesgrinden upphörde 1862 för fotgängare, varefter grinden helt togs bort till alla Djurgårdsbesökares stora glädje.

Ett *runstycke* utgjorde inte mer än 1/12 skilling, en tämligen låg grindavgift och den lägsta då förekommande valören. Benämningen ”runstycke” levde länge i folkmun även efter örets återinförande 1855 och antydde en låg valör.

Aspudden Slutligen kan *Olof Skötkonungs Väg* i Aspudden nämnas. Den tillkom år 1924 och hedrar vår myntpionjär.

Monica Golabiewski Lannby

Referenser

Golabiewski Lannby, M.: *Pengar i folkmun – och mynt i seder, bruk och poesi.* Stockholm 2000.

— Grindavgift vid Runstycksgrinden upphör. *SNT* 2006:6 s. 148.

Stahre, N-G. m.fl. (red.): *Stockholms gatunamn.* Stockholm 1983.

Ström, E.: *Svenskarna i sina ordspråk jämte sju tusen svenska ordspråk.* Stockholm 1926.

Oscar II:s besök i Kongsberg 1890

Som kung över två länder hade Oscar II många representationsplikter. Han fick ständigt inbjudningar till olika arrangemang, både i Sverige och Norge. En sådan inbjudan gällde att besöka myntverket i Kongsberg den 31 mars 1890.

Vid ankomsten till Kongsberg mottogs kung Oscar av stadens viktigaste personer. Stationshuset var dagen till ära smyckat med kransar och blommor. Över stationshusets ingång hade man placerat kungens namnchiffer, omgivet av Sveriges och Norges vapen.

Den väg som kungen färdades på hade smyckats med flaggstänger, från vilka en mångfald brokiga flaggor av alla nationaliteter vajade. Även från många enskilda hus i Kongsberg flaggades det, och på Nybroen hade man rest en äreport med en större och två mindre bågar. I den stora bågen såg man kungens namnchiffer i ett rött fält, och i de mindre fälten fanns staden Kongsberg och silvergruvans vapen.

Under kungens färd genom staden till myntbyggnaden var alla butiker stängda, och stora människoskaror var i rörelse som med hurrarop hälsade kungen.

Vid ankomsten till Myntet besåg kung Oscar verkstäder och maskiner. Ett antal mynt präglades för att visa honom hur myntprägling gick till.

Myntgravören Ivar Throndsen hade fått tillstånd att tillverka en medalj för att överlämna den till kungen och hans följe som ett minne av besöket. Medaljen präglades i kungens åsyn. Den finns självfallet med i *Myntgravør Ivar Throndsens medaljer, jetonger og merker* av Støren och Holst (Oslo 1937), nr 59.

Ivar Throndsens medalj till minnet av Oscar II:s besök vid Kongsberg 31 mars 1890. Medaljen präglades i silver och i försilvrad brons. Den överlämnades som gåva till kungen och hans följe.
Foto: Gabriel Hildebrand.

Från Myntet begav sig kungen med följe till smälthyttans laboratorium, där de studerade silverprover. Därefter tog de sig till själva smälthyttan. Här förklarade hyttmästaren hur man i Kongsberg behandlade silvret. Därefter skedde en gjutning av rent silver. Det dåtida värdet av silvret låg på 40.000 kr.

Efter besöket vid smälthyttan var det vapenfabrikens tur att beskådas. Vid ingången till fabriken hade man även här rest en äreport med vapen och grönt. Inne i fabriken var arbetarna fullt sysselsatta med tillverkningen av Jarmanns repetergevär, bajonetter och sablar m.m.

Kung Oscar studerade först den stora maskinsalen. Där fanns ett stort antal maskiner som användes vid de många arbetsmoment som krävs för att framställa repetergevär – d.v.s. gevär med magasin för flera patroner och som laddas med ett enkelt handgrepp.

Därefter besågs alla smedjor och särskilda verkstäder för tillverkning av andra typer av gevär. På direktörens kontor uppvisades för kungen modellen till den då föreslagna nya officerssabeln, vars ornament på fästet hade graverats av myntgravören Throndsen. Kungen fick även titta närmare på det i Kongsberg konstruerade repetergeväret som skulle införas i den danska armén.

Under kungens uppehåll på kontoret samlades vapenfabrikens arbetare med sin hornmusik utanför fönstren. Ett niofaldigt ”hurra” som åtföljdes av fanfarer höjdes för Hans Majestät av den flera hundra personer stora arbetarskaran.

Efter dagen i Kongsberg gick färden vidare till nya spännande mål i Norge. Kungen kunde knappast ana att han femton år senare skulle förlora den norska kungatiteln.

Ian Wiséhn

Frågesport vid Svenska Numismatiska Föreningens julfest 11 december 2007

Forts. från föregående nr

7. Vem var Svenska Numismatiska Föreningens förste ordförande?
   1. August Wilhelm Stiernstedt
   x. Magnus Lagerberg
   2. Carl Snoilsky

8. Vilket år köpte SNF och gjorde Myntkontakt till sin egen tidning?
   1. 1972
   x. 1980
   2. 1977

9. Vilka myntorter ligger geografiskt längst västerut, norrut, österut och söderut där myntprägling med anknytning till svenska staten skett?
   1. Göteborg, Avesta, Åbo och Landskrona
   x. Osnabrück, Kengis, Novgorod och Augsburg
   2. Mainz, Huså, Reval och Würzburg

10. Vilken valör nedan var den enda som myntades 2006?
   1. enkronan
   x. 50-öringen
   2. femkronan

11. Vilken finhalt har vanligen svenska dukatmynt?
   1. 90.0 %
   x. 92.5 %
   2. 97.6 %

12. Hertig Johan av Östergötland präglade mynt i Söderköping och på ytterligare en ort, vilken?
   1. Norrköping
   x. Vadstena
   2. Skänninge

13. Var låg Kungl. Myntkabinettet innan man flyttade till Historiska museet på Narvavägen på 1930- och 1940-talen?
   1. Ridderstolpska huset
   x. Nationalmuseum
   2. Stockholms slott

Magnus Tagesson

Rätta svar är: 1=X, 2=2, 3=2, 4=1, 5=X, 6=2, 7=1, 8=2, 9=X, 10=X, 11=2, 12=X, 13=X

Auktionsreferat – Samling Bonde på Ericsberg, del 1

Krutröken har lagt sig på Slottsbacken 6. Kvar finns auktionskatalogen och minnena hur det gick till när den Bondeska myntsamlingens första del skingrades fredagen 23 november 2007 … samt de fantastiska objekten förstås. Dessa rader ska erinra om några upplevelser från evenemanget och kommentera några av de fina objekten som bytte ägare.

Den första auktionen på samling Bonde från Ericsbergs slott ägde rum i Kungl. Myntkabinettets flygelsal den 23 november 2007 och var mycket välbesökt.

Nyheten att den legendariska mynt- och medaljsamlingen hos Bonde på Ericsberg skulle auktioneras såsom en del av det gamla fideikommissets avveckling briserade i juni 2007. Uppdraget, ansvaret och äran att hantera detta förtroende tillföll Ulf Nordlind Mynthandel AB i Stockholm – ett sedan över trettio år välkänt begrepp i myntsamlarkretsar.

De över 7.500 objekten ska fördelas på lämpligt sätt under ett antal auktioner några år framöver. Av de numismatiska samlingarna är det bara plåtmynten som tills vidare behålls av familjen liksom den numismatiska litteratur som kvarstår i biblioteket och hanteras på annat sätt, åtminstone vad vi tror oss veta i dag.

Kommersiell succé

Fredagen den 23 november bjöds så myntvärlden, dagen till ära, i Kungl. Myntkabinettets lokaler vid Slottsbacken, Stockholm, på ett i modern tid aldrig publikt skådat numismatiskt smörgåsbord. Över 150 i lokalen registrerade budgivare samt mängder av förhandsanbud bidrog till skarp konkurrens och höga slutpriser. Efter drygt nio(!) timmar slog formidable auktionisten Ulf Ström bort sista numret av den första auktionsdelens 759 utrop.

Totalt inbringades den nätta summan av närmare 12 miljoner kronor, motsvarande nästan dubbla minimipriserna eller i genomsnitt över 15.000 kr per utrop (dock att vissa utrop bestod av flera mynt). Till dessa priser tilläggs kommission. Tidsramen innefattade också två oplanerade avbrott för brandlarm med hithörande utrymningar – tydligen kan auktioner bli överhettade också – samt ett snabbt överstökat lunchuppehåll.

Den vackra, klotbundna och välproducerade katalogen – i sig ett blivande samlarobjekt av referenskaraktär – utkom i mitten av oktober och mottogs med varm hand av hundratals seriösa samlare och andra intresserade. Omslagets läckra bild på det klassiska klenodobjektet, den s.k. Sturemarken daterad 1512, anger tonen för resten av innehållet. I vackra färgbilder och distinkta beskrivningar presenteras den mångskiftande monetära utgivningen under flertalet myntherrar och -kvinnor Sverige haft sedan Olof Skötkonungs dagar och som familjen Bonde och deras anfäder funnit fascinerande att samla på.

Några övergripande reflektioner

Ett flertal mynt hade gammal mörk patina som i en del fall kunde förhöja intrycket av dokumenterbar proveniens ”Ericsberg före 1808”. Överlag verkar samlingen ha byggts upp under flera aktiva generationer med i första hand en åstundan att fylla luckor och endast sekundärt med ambitionen att inhysa höga kvaliteter. Jämför man med Ekström-samlingen kan noteras att den i flertalet fall, kvalitativt, står över Bonde-samlingen, medan den senare innehåller fler rariteter och större mängd årtal och varianter.

In på 1700-talets serier höjdes den genomsnittliga kvaliteten i bondeska samlingen. Man kan ana att det är den tidens ”växelmynt” som fått bilda grundstommen till erans mynttäckning. Såväl guld-, silver- som kopparmynten har ofta lyster men med cirkulationsmyntens ofrånkomliga små hanteringsmärken, rispor etc. För finsmakaren är detta avgörande ingredienser och gradskillnader för hur starkt man attraheras av ett mynt och hur detta avtecknar sig i konkurrens, budgivning och uppnått slutpris. Även om inte alla mynts provenienser kunnat fastställas i detalj har ett flertalet Oldenburg-mynt härmed ”återupptäckts”, vilket tacksamt fyller många hittills outgrundliga, märkliga vita fläckar på många exemplars provenienskedjor och kan bringa ytterligare ordning i bestämningen av sällsynta mynts härstamning.

Medeltida gåtor

Den 115 nummer stinna inledande medeltidsavdelningen bjöd på hävdade men inte överhettade priser. Med få undantag representerade objekten bra typmynt, som många aktiva redan hade och kanske nu ibland uppgraderade sina samlingar med, alternativt lät nytillkomna intressenter erövra. Prisvärda blev exempelvis klassiker som Olof Skötkonungs Thregr-

penning (33.000 kr), Knut Erikssons första Svealands-brakteat (23.000 kr), Erik Erikssons svärdsbrakteat (15.500 kr), Erik av Pommerns ”Abopenning” (9.200 kr, till Finland) samt den svåra Hans-örtugen (39.000 kr).

Klockan 9.59 utropades ett annat intressant objekt, nämligen Albrekt av Mecklenburgs första örtug med tre kronorsvapnet i modern konfiguration. Den smäckra gravörstilen och det omisskännliga runda myntämnet skiljer sig anmärkningsvärt från tidens följande rikssvenska örtugspräglingar. På dessa grunder kan man våga tro att emissionen faktiskt tillkom på kontinenten och i så fall skulle kunna vara den första på utländsk mark slagen prägling för bruk i Sverige. Ett sådant fenomen uppträder som bekant senare i vår historia under fejden 1520-1521 mellan Gustav Eriksson Vasa och den ockuperande danske kungen Kristian.

Auktionens tilltänkta ”primadonna” – den s.k. Sturemarken med årtalet 1512 – stannade på utropet 350.000 kr och klubbades till en köparrepresentant från Tyskland. På så sätt kan man säga att objektet kom ”hem” igen, då det under 1700-talet tillhörde en samlare Madai i Tyskland, vars förnämliga samling såldes på auktion år 1788 och ganska snart landade i den bondeska samlingen.

Från tid till annan har ju åsikterna varierat om hur man särskiljer förfalskningar från de tre äkthetsförklarade kända typerna av Sturemarken. Men är samtliga äkthetsförklarade helt samtida? Skillnader i vikt, diameter och kanske även silverhalt (ännu inte tillfredsställande vetenskapligt utrett) kan hypotetiskt vidga ramen för diskussionen kring objektens tillkomst.

Att vissa mått och diametrar överensstämmer med Vasa-tidens halvdalrar och andra valörer, även från Lübeck-sfärens myntorter och -sorter gör frågan akademiskt intressant. Kan det rent av vara så att myntet slogs som entreprenad av utländska mästare i utlandet, antingen enligt samtida beställning och/eller som spekulation i nådegåvor? Eller skapade en myntmästare med gravörer i Stockholm en sjusärdeles nydanande pjäs och lät slå dessa på tillhands varande myntämnen med annan prägel? Varför skulle

Sten Sture d.y. Stormynt 1512. S:t Erik hållande riksäpple och svärd. Såld för 350.000 kr.

ett sådant klenodobjekt för ett och samma ändamål skapas i varierande diameterversioner? Kanske en av typerna är präglad 1512 medan övriga tillkommit senare av andra skäl. Stilen är dock påfallande senmedeltida, men det har visat sig att andra föremål mycket skickligt återgetts sådana former. Stampar och punsar har haft en generell tendens att återanvändas under lång tid. Johan III:s myntmästare Coyet tillskrivs ju ett antal spektakulära tjockmynt m.fl.

Låt oss hoppas att flera tillägg kan nyansera och förnya kunskap och debatt kring denna klassiska ”stötesten”. Funderingarna till trots kan inget frånta objekten sin roll som ”historiska klenoder av rang”! Kanske är det ett riktigt ”fyndköp”? Under alla omständigheter, med proveniensen som kommer med detta exemplar kan köparen sälla sig till en exklusiv och namnkunnig skara stolta ägare.

Vasa-tidens numismatiska pärlor

När det blev dags för Vasa-tiden visade sig marknaden vara glödhet. Flera starka köpare trädde fram och härliga budstrider kunde upplevas – till glädje för familjen Bonde.

Nöjda verkade också budstridernas vinnare vara. Sveriges första riktiga daler 1534, med baretten, nådde Sturemarksnivå, 350.000 kr! Värdet av finvikten silver stegrades rekordartat när det välbevarade Arboga-öret med årtalet 1522 klubbades för 86.000 kr till köpare nr 86 – men ett kunskapsköp var det alltnog! Prisvärd var också marken 1536, så numismatiskt betydelsefull till beskedliga 31.000 kr.

Ett annat klenodmynt var Svartsjö kvartsdaler 1547, ett veterligt unikt exemplar, som stannade på rimliga 108.000 kr. Blev den kvar i privat ägo?*) Vasatidens få Åbo-mynt står alltid högt i kurs. Här bärgades ett bra exemplar av 2-öret 1556 för 70.000 kr samt den lika svåra 4-öresklippingen samma år för 80.000 kr. Båda fördes åter till samlarkretsar i Finland.

Sveriges första besittningsmynt var också väl representerade på denna auktion i form av en på typer, årtal och varianter intressant kollektion Reval-präglingar från Erik XIV och Johan III. 2-marken 1562 toppade med 53.000 kr. Det är fascinerande att den relativt sett stod i ännu högre kurs år 1920 då den på auktion kostade 1.480 kr, ett fantastiskt pris då! Men så var det gulaschtider också!

En skönhetsmässig klenod måste man betitla Johan III:s Vadstenapräglade dubbeldaler, utan år men tillkommen antagligen 1586-1587, då ett antal praktpräglingar slogs för att bl.a. smörja de internationella kontakterna i samband med valet av Sigismund till polsk kung i Kraków 1587. Detta sköna praktmynt hamnade i Norrland för 320.000 kr.

Sigismunds svenska präglingar börjar bli attraktiva även på kontinenten. Dalern 1595 nådde ”förväntade” drygt dubbla utropet, medan flertalet öresmynt gick för upp till nästan sex gånger värderingarna. Reval-öret 1597 imponerade mest med 75.000 kr.

Kungligt guld och folkets koppar

Några guldpjäser förgyllde 1600-talet speciellt. Guldmynten från denna tid tillhörde ju kungens handkassa, och han var därför personligen inblandad i varje mynts användning, ibland

⇨

sannolikt även i den fysiska utbetalningen. Karl IX:s 4-karoliner (64 mark) 1609 tog väl priset. Slitaget till trots, för 230.000 kronor kan man inte komma närmare ett praktmynt som andas kunglig Eriksgata och kunglig proveniens. Samma pris nådde den imponerande 16-marken 1624, en av Gustav II Adolfs få rikssvenska guldpräglingar.

Ett annat rart och historiskt intressant mynt är dalern utan årtal, men präglad såsom första förebild av Karl IX:s reguljära dalermyntning, först årtalsförsedd 1608. Besluten togs under riksdagen i Norrköping 1604, då man beslutade att införa räknedaler lika med 4 mark, medan myntdalern skulle räknas till 6-6,5 marker. Detta exemplar klarlägger en bred kartläggning som gjorts av andra kända exemplar. Flertalet exemplar har spår av hängningar och montage, kanske bidrog det till att även detta exemplar bärgades prisvärt för endast 30.000 kr – till en samlare i Östergötland.

Bland ”silverpuckarna” under 1600-talet kan noteras den sköna 20-marken 1611, klubbad för 110.000 kr, samt ett av auktionens riktiga fyndköp, Gustav II Adolfs intressanta 8-mark slagen som hybrid med Johan III:s praktmynts frånsida, antagligen ett av två exemplar i privat ägo. Detta utgjorde ett riktigt kunskapsköp för 26.000 kr av en veteransamlare från Malmö – en bland alla dyrbarheter ”tröstpenning” på ålderns höst!

Kopparmynten lyste med sin närvaro och i vissa fall med sina höga kvaliteter. Ett Arboga-öre, klipping 1626, vandrade till Finland för beskedliga 45.000 kr, medan det svåra Stockholms-öret 1737 nådde hela 24.000 kr. Den klassiska halvskillingen 1804 klubbades för 6.800 kr, medan auktionens slutmynt (dock ett bronsmynt men i alla fall), öret 1914 med varianten ”öppen fyra” i mellankvalitet stannade på 950 kr – ett pris som faktiskt var lika gångbart under 1970-talet.

Gustav II Adolf. Fürth. Taler 1632.
På frånsidan ses Frälsaren stående på en jordglob. Författaren betecknar myntet som ”underskönast” på auktionen. Såld för 225.000 kr.

Sköna rariteter

Framträdande må sägas vara besittningsmynten och en del klassiker på den fronten, flertalet köpta av utlandsmarknaden.

Sällsyntast är väl Reval 4 mark 1623 som ändock stannade på vettiga 180.000 kr, underskönast Fürth-talern 1632, ett av de bästa i privat ägo, som nådde 255.000 kr samt den heraldiskt märkligaste, Wismar-talern från 1631 – med motvända lejon i riksvapenskölden – bärgad för 132.000 kr.

Bland de senare rikssvenska präglingarna kunde man beundra landets första randskyddsförsedda prägling, 8-marken 1670, som nådde 42.000 kr, välbetalda men vackra öresmynt från Karl XI och Karl XII samt den sköna 4-marken, Ulrika Eleonora 1720, för 43.000 kr. Publiken beundrade och häpnade i takt över 4-marken 1732, ett praktexemplar som 1935 kostade 101 kronor på auktion och som nu förräntade sig till klubbade 62.000 kronor. Märk väl att just detta exemplar hade proveniens före fyndet av Lohe-skatten, då stora mängder markmynt i hög kvalitet uppdagades i Gamla stan i Stockholm och då kanske ett och annat exemplar förirrade sig ut i samlarkretsar.

Slutligen må framhållas den unika dukaten 1759 präglad av guld från Ädelfors. Näst efter Sturemarken hade väl det spekulerats mest om denna guldprägling och naturligtvis vad priset skulle kunna bli. Frågan var också om Kungl. Myntkabinettet, med numismatiska stiftelsers ”nödhjälp”, skulle vilja och kunna erövra denna och fylla en av de få luckorna i statens annars mycket kompletta samling.

Auktionspubliken blev inte visare om den saken under auktionen. För ”facila” 150.000 kr klubbades den till ”bordet” och framtiden får utvisa var denna ”ädling” slutligen hamnat*).

DESSA RAPSODISKA ÅTERBLICKAR får exemplifiera ett gott arrangemang, en nöjd auktionspublik och säkert också en nöjd säljare. Det fantastiska med ögonblick och upplevelser av detta slag är den stimulans som genereras, den pånyttfödelse som gagnar myntintresset, forskningen och anledningen till att ”hålla på med mynt”.

Nog var det en numismatisk folkfest utan motsvarighet i modern tid, där veteraner blandas med nybörjare, kunskapare med entusiaster, åskådare med deltagare. Vad gör då att antecknandet i auktionskatalogen orsakade skrivkramp eller att många upplevde utmattning. Dessa insikter och erfarenheter kräver bara mer ”träning” och mental förberedelse inför nästa gång.

Auktionerandet av den bondeska mynt- och medaljsamlingen lär bli följetong flera år framåt, och på goda grunder kan man anta att den numismatiska krutröken åter infinner sig på Slottsbacken 6!

Foto: Gabriel Hildebrand.

*) Se Lars O. Lagerqvists reportage på annan plats i tidningen.

Per-Göran Carlsson

Sven Svenssons samling av beläggningsstämplar (Charta Sigillata)

40 schilling beläggningsstämpel av 1811 års typ omstämplad efter 1812 till 1 riksdaler. Ombudsmannens namnstämpel är Jacob Borgstedt. Sven Svenssons samling. Skannad.

Sven Svensson var en av Sveriges mest framstående samlare alla kategorier. Han hade enorma samlingar av mynt, sedlar, polletter, frimärken, stämpelmärken, tobaksprover, vin- och spritetiketter, pappersprover med olika vattenmärken etc, etc – och av stämpelpapper *(Charta Sigillata)* i hela ark och beläggningsstämplar.

Sven Svensson dog 1928. Han testamenterade alla sina samlingar till Svenska Numismatiska Föreningen (SNF), som skulle förvalta och förevisa dem.

Efter en tid blev det uppenbart att SNF inte hade ekonomiska förutsättningar att efterleva testamentet. Det kostar pengar att förvalta och förevisa sådana enorma samlingar. Efter beslut av Kungligt Majestät gjordes testamentet då om (permuterades) till en stiftelse – Sven Svenssons stiftelse för numismatik. Samlingarna förvaras på Kungl. Myntkabinettet (KMK).

I statuterna för stiftelsen anges att från vardera delområde skall en unik samling göras i ordning och doneras till rätt museum. Resterande objekt (det fanns många dubbletter) skall försäljas och behållningen förvaltas av stiftelsen för att användas till numismatisk forskning. Sålunda har Vin- och Sprithistoriska museet en donerad samling av vin- och spritetiketter, Tobaksmuseum en samling av gamla tobaksprover, Postmuseum en samling frimärken, KMK en samling mynt, en annan samling polletter och en tredje samling sedlar. Allt som ett resultat av Sven Svenssons samlingar och donerade till museerna av stiftelsen.

År 1963 styckades och såldes Sven Svenssons samling stämpelpapper, Charta Sigillata, i hela ark på en bokauktion i Stockholm. Av någon anledning styckades och såldes vid det tillfället inte hans samling av beläggningsstämplar, även om det kanske vore naturligt då det är nära besläktade objekt. Därför finns Sven Svenssons samling av beläggningsstämplar fortfarande kvar i SNF:s ägo.

Sven Svenssons beläggningsstämplar har nu efter beslut av SNF gjorts i ordning till en unik samling, där det kvalitetsmässigt bästa exemplaret av alla förekommande objekt med avseende på typ, valör, varianter och vattenmärken tagits ut och monterats. Samlingen omfattar ca tusen olika objekt. Samlingen, som torde vara unik, förvaras på KMK.

Alla resterande objekt – alla dubbletter – skall enligt beslut säljas på auktion. Dessa är inte av numismatisk karaktär utan sorterar in under filateli (frimärkssamlande), mer precist under begreppet *fiskal filateli.*

Då behållningen från auktionen används av stiftelsen till numismatisk forskning är det angeläget att försäljningen inbringar maximalt belopp. Det är enligt SNF ingen tvekan om att detta uppnås bäst genom att objekten auktioneras ut via en väl renommerad frimärksfirma med ett stort kundunderlag. Av detta skäl har SNF valt att de skall auktioneras ut via Philea AB.

Det är drygt 3.000 objekt som skall säljas. Försäljningen påbörjas vid kvalitetsauktionen i maj 2008 och pågår därefter på varje månadsauktion och avslutas på kvalitetsauktionen i november 2008.

Per Sundberg

Per Sundberg bor i Luleå, är civilingenjör vid Vattenfall och expert på nättariffer. Han samlar på beläggningsstämplar. Inom kort kommer han ut med en bok i ämnet.

HÅKAN WESTERLUND
MYNTHANDEL

KÖPER • SÄLJER • BYTER
MYNT • SEDLAR • MEDALJER

Olympiska föremål

Vasagatan 42
111 20 STOCKHOLM
Tel. 08-411 08 07

Strandbergs Mynt
&
Aktiesamlaren AB
köper och säljer
Mynt, sedlar, ordnar, medaljer, aktiebrev
äldre handlingar m.m.
charta sigillata, fornsaker m.m.

Se vår hemsida
www.aktiesamlaren-bjb.se

Arsenalsgatan 6, Box 7377, 103 91 Stockholm
Tel. 08-611 01 10, Fax: 08-611 32 95

Stor auktionshelg
23-24 november 2007
Ericsberg 1

Auktionsfeber utlöste brandlarm

Fredagen den 23 november 2007 hölls den första auktionen på samling Bonde från Ericsbergs slott, fint arrangerad av Ulf Nordlind Mynthandel AB. Priserna var höga och återropen få.

Gustav II Adolf. Nyköping. ½ öre 1629.
Slät sköld utan voluter. Såld för 9.200 kr.

Gustav I. Svartsjö. 1/4 daler 1547.
På åtsidan ses kungen efter det porträtt som tillskrivits Jacob Binck.
Såld för 108.000 kr.

Vid två tillfällen gick brandlarmet (i och för sig alldeles obefogat) och de upphettade känslorna hos deltagarna måste kylas av utomhus.

Auktionen började kl. 9.30 och leddes mästerligt av Ulf Ström. Efter en lunchpaus återupptogs den och var avslutad ungefär 18.30. Då hade mynt sålts för i runda tal 11,8 miljoner kronor. Det var nästan dubbla värderingspriserna, som också utgjorde minimipriser.

Priserna återfinns på nätet, ej längre däremot själva katalogen (www.nordlindsmynt.se).

Dock några smärre kommentarer:

Sigtuna-mynten såldes till betydligt förhöjda priser – nr 1 för 26.000 kr (17.000), nr 2 för 33.000 kr (15.000), nr 3 också för 33.000 kr (20.000) och Anund Jakob nr 4 för 58.000 kr (40.000) – kanske det skall påpekas, att den sistnämnda hade ”barbarisk” inskrift.

Den eftersökta penningen nr 5 eller Knut Eriksson (LL I:1a) med IVA gick för 23.000 kr (15.000), nr 9 – eller ”kung Läspe” som det heter i Grönköpings Veckoblad – (LL XIII:1a) för 15.500 kr (7.500).

Den mycket sällsynta äldsta typen av Albrekt av Mecklenburgs örtugar (LL A:1), nr 50, gick till bordet för 41.000 kr (25.000), Kalmarörtugen nr 52 till en känd samlare för 26.000 kr (10.000). Erik av Pommerns ”abo” nr 62 gick till Finland för 9.200 kr (6.000), o.s.v.

Märkligt var att Sten Sture d y:s stormynt 1512, nr 87, gick åter till Tyskland (där det förvärvats på auktion i Hamburg 1788!) för utropspriset 350.000 kr; det köptes av en representant för den stora firman Künker och är väl snart hos en enskild samlare i detta land.

Det formellt till 1522 daterade öret från Arboga, nr 93, inbringade 86.000 kr (25.000) och Gustav I:s daler 1534 (”Baretten”) gick upp till 350.000 kr (150.000).

Svartsjö ¼ daler 1547, nr 134, unik, gick till Kungl. Myntkabinettet för endast 108.000 kr (100.000). Ett ½-öre 1629 från Nyköping gick för 9.200 kr.

Erik XIV:s ”krigsmynt” om 3 mark 1562, nr 151, gick upp till 30.000 kr (10.000). Baltiska mynt och de med polsk anknytning (även Sigismunds svenska) köptes mest av utländska samlare från dessa länder och till höga priser, t.ex. Reval-marken 1562, nr 160, för 53.000 kr (15.000).

Johan III:s 3-mark 1590 i guld, nr 177, gick för utropspriset (60.000) till en känd svensk samlare. Samme kungs Vadstena 2-daler, nr 221, såldes för 320.000 kr (150.000). Samma pris inbringade Karl IX:s 4 caroliner 1609, nr 247. Vi skulle kunna fortsätta länge än, men vill notera, att större silvermynt, särskilt i talervalörer, har en internationell och köpsugen marknad.

Adolf Fredrik. Stockholm. Dukat 1759 av guld från Ädelfors i Småland.
Såld för 150.000 kr.

Från 1700-talets mynt kan nämnas att den unika ädelforsdukaten 1759, nr 625, förvärvades av Kungl. Myntkabinettet för 150.000 kr (100.000).

Går vi in på senare århundraden kan man notera 15.500 kr (8.000) för 4 riksdaler riksmynt 1870, nr 732, och närmast sensationella 16.500 kr (7.000) för näst sista myntet, nr 758, 5 öre 1910, förvärvat till fideikommissamlingen samma år – onekligen en hög ränta! – Till alla angivna priser skall läggas 20% för inropsavgift och mervärdesskatt.

Auktion nr 2 äger rum i höst. Förmodligen kommer den att innefatta en del av den fina medaljsamlingen, som denna gång lyste med sin frånvaro. ⇨

Myntets dag

Påföljande dag, lördagen den 24 november, var det ”Myntets dag” i samma lokaler, också en succé.

Svenska Numismatiska Föreningens ordförande höll föredrag och mynthandlare ställde ut och bedrev en livlig kommers. Kl. 16.00 sålde SNF material ur Sven Svenssons samling (endast för anslutna till NNU) och det mesta gick långt över värderingarna, inte minst medaljerna.

Carl von Linné (1707-1778). Medalj graverad av Charles Würden. Silver. Diam 50 mm. Såld för 6.000 kr.

Den fina Svartsjö-marken 1543 (nr 12) gick till 16.000 kr (5.000) och Gustav II Adolfs riksdaler 1631 (nr 24) för 10.000 kr (4.000). Medaljen över folkrättskongressen i Bryssel (nr 131) inropades i salen för 9.000 kr (700). Linné var eftersökt och den belgiska medaljen av Würden (nr 157) i silver kom upp till 6.000 kr (500). En pollett från Karlskrona i järn gick till 2.600 kr (300). Inalles såldes för 635.000 kr denna dag.

Foto: Gabriel Hildebrand.

Lars O. Lagerqvist

Carl Cederströms ”flygpollett” – ännu en gång

Flygarbaronen Carl Cederström nämns i en artikel i SNT 2006:4, s. 92-93, som behandlar en medalj och en pollett. Papperspolletten är från 1911 och gällde som entrébevis för dem som önskade beskåda Cederströms luftkonster på Malmen (Malmslätt) under flygveckan i maj 1911. Flygveckor arrangerades åren 1910, 1911, 1912 och 1913.

På polletten ses ett fotografi på Cederström som står bredvid sitt flygplan av Blériottyp. Så långt allt väl. Författaren till denna artikel trodde då att det endast fanns biljetter som var kopplade till flygveckorna på Malmen. Så är emellertid inte fallet. Ett tidningsklipp från *Östersunds-Posten* 14 september 1962 ändrade saken. I artikeln berättas om förre skorstensfejarmästaren Emil Olsén i Strömsund som deltagit vid en flyguppvisning med Cederström i Östersund 1911. Olsén avbildas i artikeln och på kavajslaget finns papperspolletten från 1911. Under fotografiet på Cederström och flygplanet finns inträdespriset ”50 öre”. Däremot saknas ortsnamnet ”Malmen”.

Emil Olsén var en bland de 6.000 personer som åsåg flyguppvisningen i Östersund. När han så femtio år senare läser en minnesartikel om flygevenemanget i tidningen promenerade han in på *Östersunds-Postens* redaktion i Strömsund för att berätta att han fortfarande hade kvar biljetten från 1911. – ”Det är nog inte så många som är så sparsamma, sa Emil Olsén, och hängde på rockuppslaget den gamla biljetten med bild av flygplan och flygbaron och biljettpriset 50 öre”.

Tidningsartikeln fortsätter med ytterligare upplysningar om Olsén:

Emil Olsén är förresten en storsamlare av rang och i hans gömmor finns många fina rariteter. Att specialisera sig har han inte haft något intresse av utan allt som han funnit vara kuriosa har han omsorgsfullt och kärleksfullt lagt undan. Så har han exempelvis en omfattande myntsamling med bl.a. ett australiskt pund tryckt av japanerna under andra världskriget ...

Skorstensfejarmästaren Emil Olsén med flygpolletten från 1911.
Skannad ur *Östersunds-Posten* 14 september 1962.

Nu var det kanske inte så mycket märkvärdigt i Olséns samlingar, men papperspolletten från Östersund 1911 är fortfarande spännande.

IW

TUMBA BRUKSMUSEUM

Föredrag
13 mars kl. 18.30-19.30
Vägnamnen i Botkyrka.
Sven Gunnar Broström berättar.
Hur har vägarna och gatorna i Botkyrka fått sina namn?
Sven Gunnar ger er bakgrund, historia och lite kuriosa.

Kurs i papperstillverkning
13 och 20 mars kl. 18.

Påsklovsöppet
25-28 mars.
Visning kl. 12.00.

Workshop
17 april kl. 18.30-19.30
Gå våren i förväg – lär dig göra pappersblommor med Madeleine Hamberg!
Olika typer av papper med olika struktur kommer att användas under workshopen.
Fri entré. Föranmälan krävs.

www.tumbabruksmuseum.se

Nytt om böcker – recensioner

Ivar Leimus: Sylloge of Islamic Coins 710/1-1013/4 AD [in] Estonian Public Collections. Estonian History Museum [Eesti Ajaloomuuseum]: Thesaurus Historiae II. Tallinn 2007. ISBN 978-9949-15-255-1. 446 sid. inkl. 158 fotoplanscher. Pris SEK 420 + porto (vikt ca 2,323 kg). Kontakta *ivar@eam.ee* för upplysningar.

Att de baltiska länderna – särskilt Estland – har betydande samlingar av mynt från vikingatiden vet vi tack vare tidigare arbeten av A. Markov, H. Frank, R. Vasmer, W. Anderson, A. Bykov, I. Dobrovolski, T. S. Noonan samt A. Molvõgin och andra.

Ännu ett namn har nu för gott skrivit in sig i Estlands numismatiska historia: Ivar Leimus. Honom har vi länge känt som stor kännare av västeuropeiska mynt från vikingatid och medeltid.

I *Sylloge of Islamic Coins [in] Estonian Public Collections* framträder Leimus som en fullfjädrad specialist även på det islamiska området. Hans katalog, här kallad SICE (jfr *Sylloge of Islamic Coins in the Ashmolean*, SICA), innehåller alla kända estniska fynd med islamiska och pseudoislamiska mynt (d.v.s. imitationer). Enbart projektets storlek – 136 fynd med totalt 5.661 mynt, varav inte mindre än 3.772 avbildade – kommer att göra SICE till ett viktigt referensverk långt utanför Estlands gränser. Behovet av fullständigt illustrerade verk är stort.

Utgivare är *Eesti Ajaloomuuseum* (Estlands Historiska Museum), där många av fynden är bevarade. De flesta mynten finns dock på *Ajaloo Instituut* (Historiska institutionen) på Tallinns universitet.

SICE består av två delar, en *fynddel* och en *planschdel*. I fynddelen kommer de tidigaste fynden först, ordnade efter *t.p.q.*, alltså inte geografiskt eller alfabetiskt. Inom varje fynd är ordningen: dynasti, myntherre, år och myntort (vilket skiljer sig från svenska CNS, där ordningen påverkats av de västeuropeiska mynten: dynasti [land], myntherre, myntort, år). Leimus nämner fyndomständigheter, övrig historik och en myntlista. I myntlistan har varje mynt ett eget nummer, men vikt och andra primära myntdata saknas där.

Den andra delen av SICE utgörs av 158 planscher (1-157 med två sidor märkta 8). Varje plansch innehåller i regel 24 mynt och bilderna håller god kvalitet. Mynten har fotograferats digitalt. Varje avbildat mynt i katalogen har ett eget fotonummer (1-3772). Alla fotoplanscher sitter på höger uppslag. Till vänster motsvarande data över illustrerade mynt: foto-nr, myntets bestämning, dess vikt, stampställning, eventuell böjning och antal ”pecs” (randtäljor), fyndnamn, museum, accessions-nr och löp-nr i fyndet.

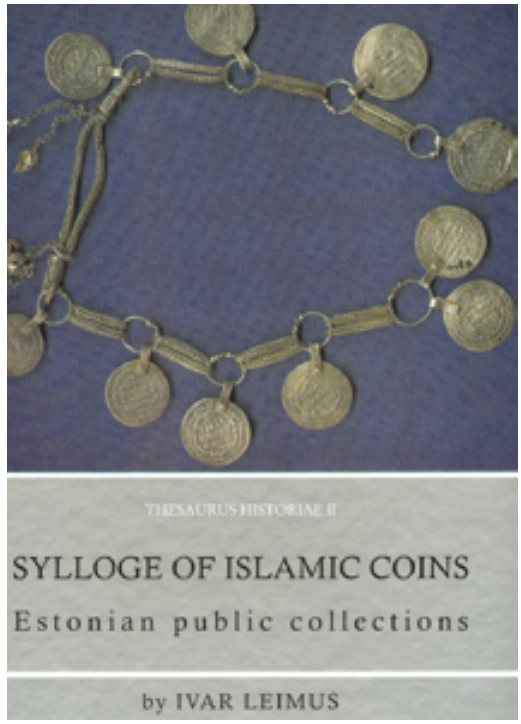

Inom planschdelen hålls mynt ur samma fynd *inte* samman, såsom i andra fyndcorpus, t.ex. CNS (*Corpus Nummorum Saeculorum IX-XI*). Den blir därför särskilt attraktiv för dem som främst vill utnyttja katalogen som ett referensverk. Ordningen mellan mynten är som följer: dynasti, myntort och år.

SICE innehåller många bra detaljer, och några av dem är mindre bra. Ibland är endast vissa mynt ur ett fynd illustrerade, eftersom de andra förkommit, men vilka som illustreras och vilka som inte gör det framgår inte klart. Det hade varit bra att ha fotonumret även i fynddelen.

Det bästa som kan sägas om SICE är kvantitet, men den följs också av kvalitet. Det är en hög nivå på bestämningsarbetet. Som bekant så ger islamiska mynt teoretiskt sett utmärkt information om valör, myntherre, ort och år. Men i verkligheten gör fragmentering och annat bestämningsarbetet svårt eller osäkert.

Leimus har i stor utsträckning kunnat utgå från gamla fyndpublikationer, men däri ligger också risken att gamla misstag upprepas. Således är mynt nr 952 och 953 numera inte tahiridiska utan abbasidiska (Ab2). Där har ändring skett sedan Vasmer först bestämde dessa mynt. Enligt min mening har Leimus lyckats styra ganska rätt mellan gammalt och nytt.

För första gången har fyndet från Kohtla (Kochtel i äldre litteratur) fått en alltigenom korrekt bearbetning. I detta fynd finns för övrigt ett s.k. Mose-mynt. Fyndet – publicerat 1926 av W. Anderson och R. Vasmer – blev det första som uppvisade en större mängd tidiga imitationer av khazariskt ursprung, 830-tal. Detta var långt innan A. Bykov lanserade sin khazar-teori (1971). Vasmer misstänkte att de kunde vara imitationer men vågade inte stå för det. Han klassificerade dem som ”irreguljära abbasidiska”, och därefter har ingen före Leimus ändrat på fyndets sammansättning. Noonan endast upprepade Vasmer (och i CNS erkändes liknande mynt inte ens som ”irreguljära”).

Det finns många exempel i SICE, där man ser att Leimus har följt princip nummer ett inom modern fyndmynts-numismatik – den typologiska metoden. Kunskap förvärvad genom mynt kan och skall användas aktivt för bestämning av andra mynt, om dessa av någon anledning är okulärt svårlästa. På denna viktiga punkt har det bland orientalister tidigare funnits delade meningar, men vi kan nu med tillfredsställelse konstatera att Leimus tillhör de progressivas skara. SICA innebär en tydlig förbättring av standarden från 1970- och 1980-talen (t.ex. i CNS). Ändå finns enstaka misstag. Mynt nr 3 (Marw 133) klassificerades förr som umayyadiskt, men numera brukar ett sådant mynt sättas under ”Abbasid Revolution” (C. Wurtzel, *ANS Museum Notes* 1978).

Intressant nog är andelen fragment i Estland (enligt min kalkyl 26%) ungefär samma som på Gotland, vilket positivt avviker från t.ex. Polen, som generellt har en mycket högre fragmenteringsgrad.

I SICE finns hundratals obestämda fragment, vilka fått hjälpliga men oprecisa bestämningar. Detta beror på att Leimus *inte* har anammat princip nummer två inom modern fyndmyntsnumismatik – den stampjämförande metoden. Tillämpning av denna metod på hela SICE skulle ha inneburit en massa merarbete och tvingat till otaliga kontakter med kollegor, men resultatet hade onekligen blivit bättre. Avsaknaden av stampregistrering är inte fullständig. Vissa imitationer citeras med angivande av stamp, men inte alla (undertecknad, som konsulterats i fråga om imitationerna, tar på sig visst ansvar).

På planscherna finns (enligt undertecknad) totalt 274 imitationer och 21 officiella volgabulgariska, men några av dessa figurerar på planscher för icke-imitativa grupper. Det är i det enskilda fallet osäkert om det kan vara slarv med fotografier eller fråga om felbestämning, för det är som sagt inte alltid lätt att synkronisera fynddelen och planschdelen.

Dateringen av Paunküla (s. 23) till 331/942-43 kan diskuteras. Slutmyntet är enligt min uppfattning inte en imitation (s. 23, nr 10) utan ett samanidmynt med korrumperat årtal, 327/938-39, vilket skulle ge ett nytt t.p.q. till fyndet. I planschdelen synes detta mynt motsvaras av foto-nr 2818 på plansch 117. Där anger Leimus själv myntet som samanidiskt från Balkh. Hur som helst, det visar hur svårt det i undantagsfall kan vara att hitta rätt i katalogen.

För övrigt förvånar den relativt låga andelen pseudoislamiska imitationer: 7,8% (295 av 3772). De abbasidiska mynten uppgår till 20,7%, de samanidiska till 62,8%. Det är påtagligt att senare samanidmynt är särskilt vanliga i Estland. Andra smärre 900-talsgrupper är också påtagligt frekventa i SICE: sena abbasider, hamdanider, uqaylider, marwanider, ziyarider och buyider. Denna betoning på sent 900-tal i Estland får ett konkret uttryck i ett av islamnumismatikens viktigaste fynd, Vaabina (374 ex, t.p.q. 401/1010-1, Eu-t.p.q. 1006). Mynten i Vaabina-fyndet har tidigare bestämts av Vasmer, men publikationen från 1938 är synnerligen svår att få tag på. Tack vare SICE är detta problem undanröjt. Däremot är 800-talsmynten få till antalet i Estland, både abbasidiska (Ab2) och imitationer (ImKz2, Im9th). Det finns egentligen bara två tidiga fynd av format, nämligen Kohtla (Kochtel) och Saaremaa (Ösel), båda med t.p.q. 223/837-838.

Förr fanns ingen egen lokal expertis i Estland. Mynt funna där skickades till Leningrad eller ibland till Berlin för bestämning. Det hände då att mynten inte kom tillbaka eller att de på annat sätt gick förlorade. Leimus anger nogsamt sådan historik, så långt det varit möjligt. På 1800-talet kunde mynten i ett fynd delas ut till samlare och museer i Ryssland och Tyskland.

Andra mynt funna i Estland eller Livland införlivades saklöst i Eremitagets referenssamlingar utan uppgifter om proveniens. Det viktiga fyndet från Saue (Friedrichshof) är lyckligtvis bevarat intakt i Eremitaget, men Leimus har inte haft tillgång till mynten för nybestämning och fotografering. Friedrichshof är ett klassiskt fynd i den numismatiska litteraturen, mycket väl bestämt och beskrivet av Vasmer, som tidigare än någon annan använde sig av stampjämförelser för att säkra bestämningarna.

Tryckningsbidrag till SICE har lämnats av Gunnar Ekströms stiftelse i Stockholm. Det är bara att gratulera Ekströms till ett så vidsynt beslut. Och Ivar Leimus till ett fint arbete, ett mycket viktigt referensverk för islamisk numismatik i Nord- och Östeuropa!

Gert Rispling

NUMISMATISK LITTERATUR TILL SALU!

SNF utförsäljer numismatisk litteratur av egen utgivning till förmånligt pris!
(inom parentes anges tidigare medlemspris)

Numismatiska Meddelanden (NM)

NM 30 häftad (30) 10 kr. Festskrift tillägnad N. L. Rasmusson

NM 31 slutsåld

NM 32:1 häftad (100) 30 kr Erik Lindberg

NM 32:1 inb. (125) 50 kr som ovan

NM 32:2 inb. (250) 100 kr Erik Lindberg, katalogdel

NM 33 inb. (125) 40 kr Festskrift tillägnad B. Thordeman

NM 34 inb. (125) 40 kr SNF:s 110-årsjubileum

NM 35 inb. (200) 40 kr Studies in late Anglo-Saxon coinage

NM 36 inb. (145) 40 kr Numismatiska forskare och myntsamlare i Sverige

NM 37 inb. (250) 50 kr Festskrift tillägnad Lars O. Lagerqvist

NM 39 inb. (200) 50 kr Avesta Myntmuseum

NM 40 inb. (150) 50 kr Myntningen i Sverige 995-1995

NM 41 inb. (200) 50 kr Festskrift tillägnad Ian Wiséhn

Register till NM I - XL inb. (75) 20 kr

Register till Myntkontakt/SNT 1972 – 1982 häftad (45) 20 kr

Register till SNT 1983 – 1992 häftad (45) 20 kr

Register till SNT 1993 – 2003 häftad (80) 20 kr

Militärpolletter häftad (100) 30 kr

Carl Snoilsky häftad (50) 30 kr

Lars O. Lagerqvists medaljfond (100) 30 kr

Svensk Numismatisk Tidskrift (SNT) kompletta årgångar 1995 – 2006 inkl. auktionskataloger 50 kr per årgång

Önskad litteratur beställes i förväg med e-post eller fax/brev och kan sedan efter bekräftelse avhämtas på Banérgatan 17 nb, Stockholm. För försändelse med postbefordran tillkommer Postens avgifter samt självkostnad för förpackningsmaterial (10-20 kr). Vid bekräftelse meddelas köpesumma + ev. avgifter som sedan i förskott inbetalas på SNF:s PlusGiro konto 15 00 07-3; Bankgiro 219-0502 (Svenska Handelsbanken), om inte annat avtalats. E-post: order@numismatik.se Fax: 08-667 07 71.

Reservation för slutförsäljning. Utförsäljningen avslutas med utgången av mars månad 2008!

MYNT- &
FRIMÄRKSTILLBEHÖR
till lågpris

HF FRIMÄRKEN
Lurendalsvägen 7, 430 30 Frillesås
Tel. 0340-65 04 57

www.hffrimarken.com • info@hffrimarken.com

HB MYNT & MEDALJER
Sveavägen 96

Box 19 507
S-104 32 Stockholm 19
T-Rådmansgatan (uppgång Handelshögskolan)
☏ + fax 08-673 34 23

Svenska och utländska mynt, sedlar och ordnar, militaria och nålmärken, medaljer

Öppet: vard. 11-17, fred. 11-15, lörd. 11-14

Myntauktion
24 maj 2008

Svartsjödaler

Välkommen som köpare eller inlämnare på våra auktioner.

Frimärkshuset
Skandinavisk Filateli AB

Humlegårdsgatan 13 Telefon 08-661 74 50
114 46 STOCKHOLM Telefax 08-662 82 46
E-post: auctionbids@frimarkshuset.se
www.frimarkshuset.se

Guldets kungadöme
ASHANTI
En utställning om makt och rikedom i ett Västafrikanskt land

KUNGL. MYNTKABINETTET
SVERIGES EKONOMISKA MUSEUM

AURUM AUKTIONER AB
stockholm

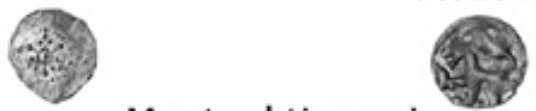

Myntauktioner i centrala Stockholm!

Låg provision - Alla objekt beskrivs utförligt både i tryckt katalog och Internetkatalog

Vi söker alltid bättre
mynt, sedlar, medaljer, polletter och litteratur!

Tel. 08-660 20 70, vard. 9-13 Mail: info@aurumauktioner.se
www.aurumauktioner.se

SVERIGES MYNTHANDLARES FÖRENING

är en sedan 1973 etablerad sammanslutning av för närvarande 18 mynthandlare i flera olika städer i landet. Föreningen är ensam i sitt slag i Sverige.

Genom samarbete med de övriga medlemmarna vill varje mynthandlare förbättra och utöka sina tjänster.

Antikboden
Kyrkogatan 2, 222 22 LUND
Tel. 046-12 99 00

Hamrin & Svahn Mynt AB
Sjöberg 1, 147 91 GRÖDINGE
Tel. 08-732 66 86, 070-212 64 55

Karlskrona Mynthandel
Hantverkaregatan 11, 371 35 KARLSKRONA
Tel. 0455-813 73

Rune Larssons Mynthandel
Stora Brogatan 14, Box 98, 503 06 BORÅS
Tel. 033-41 03 15

Lunds Mynthandel
Klostergatan 5, 222 22 LUND
Tel./Fax 046-14 43 69

AB Malmö Mynthandel & Vykortsantikvariat
Sven Gunnar Sandberg
Kalendegatan 9, 211 35 MALMÖ
Tel. 040-611 65 44

J. Melin Mynt
Koltrastvägen 23, 370 24 NÄTTRABY
Tel. 0455-155 99

HB Myntinvest Corona
Östra Storgatan 20, 611 34 NYKÖPING
Tel./Fax 0155-28 63 25

Mynt & Medaljer HB
Sveavägen 96
Box 19 507, 104 32 STOCKHOLM
Tel./Fax 08-673 34 23

Ulf Nordlinds Mynthandel AB
Karlavägen 46
Box 5132, 102 43 STOCKHOLM
Tel. 08-662 62 61
Fax 08-661 62 13

Norrtälje Mynthandel
Nils Ferlins gränd 1
Box 4, 761 21 NORRTÄLJE
Tel. 0176-168 26
Fax 0176-168 56

Pecunia MM HB
Farinvägen 8, 245 33 STAFFANSTORP
Tel./Fax 046-25 21 19

J. Pedersen Mynthandel
Norra Strandgatan 30
Box 1320, 251 13 HELSINGBORG
Tel./Fax 042-12 25 28

Selins Mynthandel AB
Regeringsgatan 6
Box 16 390, 103 27 STOCKHOLM
Tel. 08-411 50 81
Fax 08-411 52 23

Strandbergs Mynthandel
Arsenalsgatan 6
Box 7377, 103 91 STOCKHOLM
Tel. 08-611 01 10, 611 58 20
Fax 08-611 32 95

Tamco Numismatics
Box 6235, 102 35 STOCKHOLM
Tel. 070-631 58 09

Ticalen Mynthandel
Stureplatsen 3, 411 39 GÖTEBORG
Tel./Fax 031-20 81 11

Håkan Westerlund Mynthandel
Vasagatan 42
Box 490, 101 29 STOCKHOLM
Tel. 08-411 08 07
Fax 08-21 21 96

SVERIGES MYNTHANDLARES FÖRENING
Box 19 507 • 104 32 Stockholm • Tel. 08-673 34 23 • Fax 08-673 34 23
Besök vår hemsida: www.mynt.nu/smf/

FriMynt 2008

34:e Int. Mynt & Frimärksmässan

12 april kl 11.00 - 18.00

IDROTTENS HUS

Mellersta Stenbocksgatan, Helsingborg

www.frimynt.se • HelsingborgsUtställningar • Tel 042-29 25 60

KVALITETSAUKTION

Söndag 18 maj 2008

1 Riksdaler 1727

1 Riksdaler
specie 1854

Pommern
2/3 Taler 1763

1 Dukat 1771

1/2 Dukat 1738

1 Dukat 1777

1 Dukat
Dalarnas vapen 1810

4 Dukater 1838

2 Dukater 1843

Vi har mycket goda möjligheter att finna köpare till dina objekt eftersom ca 20.000 kunder ser varje auktion via vår hemsida och våra kataloger.

Inlämningar till denna auktion mottages t.o.m. 25 mars.

MYNTKOMPANIET

Myntkompaniet
Svartensgatan 6
116 20 Stockholm

Tfn: 08 - 678 32 17
Fax: 08 - 643 22 38
E-post: mail@philea.se

www.myntkompaniet.se